

Oslo

Veileder for klima-
og miljøansvarlige
arrangement

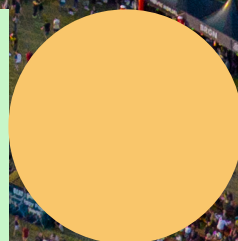

Foto: Tøns of Rock

Hvorfor en veileder?

Med denne veilederen ønsker Oslo kommune å hjelpe arrangører med å planlegge og gjennomføre mer klima- og miljøansvarlige arrangement. Veilederen tar for seg konkrete miljøtiltak, og skal bidra til at arrangører i Oslo lettere skal kunne avholde arrangement med en lavere påvirkning på miljø, klima og natur. Veilederen er utviklet i samarbeid med relevante aktører, og er ment å passe for både små og store arrangement.

Arrangement som samler mennesker er med på å skape et levende og pulserende byliv. Samtidig kan arrangement ha negativ påvirkning på miljøet, gjennom forbruk, forsøpling, høyt energiforbruk og transportutslipp. Å ta ansvar for disse miljøpåvirkningene, hører også med når man har rollen som ansvarlig arrangør. Ved å sette av tid til målrettet planlegging, kan arrangement redusere sitt miljømessige fotavtrykk. Dette kan blant annet innebære bruk av miljømerkede materialer, energieffektivitet og oppmuntring til deltakere om miljøvennlige transportalternativer. Reduksjon av avfall, samt å legge til rette for ombruk og resirkulering, er også avgjørende.

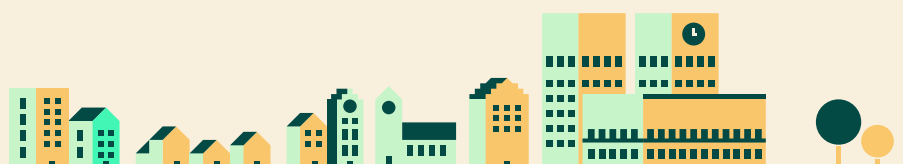
Miljøansvarlige arrangement skaper bevissthet og kan inspirere til endringer, og ved å ta små skritt kan et arrangement bidra til en bedre by for alle som bor i Oslo.

Oslo skal være en grønn og klimavennlig by, og har som mål å redusere klimagassutslippene med 95 prosent innen 2030 sammenlignet med 2009. Oslos bidrag til klimagassutslipp utenfor kommunen skal også være betydelig lavere i 2030 enn i 2020. Oslo kommune skal legge til rette for redusert og mer klimavennlig forbruk hos innbyggere og næringsliv, blant annet ved at det skal være lett å dele, ombruke og reparere. For å nå disse målene vil Oslo kommune blant annet legge til rette for at arrangement kan gjennomføres mest mulig klima- og miljøansvarlig.

Oslo kommunes
klimamål:

95 %

reduksjon av
klimagassutslipp
innen 2030

Hvordan tar du som arrangør et aktivt klima- og miljøansvar?

Alle aktiviteter har et klima- og miljøfotavtrykk, og å identifisere hvilke, kan være et godt sted å starte. Det kan også være lurt at noen i organisasjonen får ansvaret for miljøarbeidet, og at man starter planleggingen tidlig. Du må begynne et sted. Et godt sted å starte, er å anerkjenne at dere må ta tak, og at noen i organisasjonen får ansvaret for miljøarbeidet.

Planlegg arbeidet smart:

1. Identifiser hvor og hvordan du påvirker klima og miljø med ditt arrangement.
2. Sett deg målbare mål, som gjerne kan tallfestes, for å enklere kunne evaluere etter arrangementet.
3. Lag en plan med tiltak som bygger opp under målene dine, og som reduserer miljøpåvirkningen fra arrangementet mest mulig.
4. Husk å sette av tid til evaluering i etterkant av arrangementet. Hvordan gikk det? Nådde dere målene og tiltakene dere satte dere? Hva skal dere gjøre annerledes neste gang?

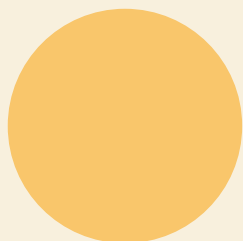
Hvordan bruke denne veilederen?

I denne veilederen finner du en sjekkliste med ni tips til et miljøansvarlig arrangement. Sjekklisten dekker ulike deler av bærekraftsplanleggingen du som arrangør bør ta høyde for. Deretter dykker veilederen inn i syv temaområder: «Planlegging og kommunikasjon», «Innkjøp», «Mat og drikke», «Avfall», «Transport», «Energi» og «Arena». Hvert tema gir konkrete råd og forslag til mål for å oppmuntre til miljøansvarlig gjennomføring.

Dokumentet avsluttes med ressurser for videre veiledning.

Veilederen inneholder også en mal for miljøhandlingsplan. Den foreslår noen mål og tiltak, som du som arrangør kan ta stilling til. Dette er forslag, og må tilpasses hver enkelt arrangør, deres kontekst og type arrangement.

Planen evalueres, og brukes videre i arbeidet mot et mest mulig miljø- og klimaansvarlig arrangement. Last ned excelmal fra nettsiden. www.oslo.kommune.no/arrangement/

9 tips til et miljøansvarlig arrangement

1. Lag en miljøplan

Se forslag til enkel mal bakerst. Denne evaluerer og forbedrer du.

2. God kontroll

Før du kjøper nytt, sjekk om du kan leie eller låne. Ha fokus på å ta vare på og lagre utstyr du bruker.

3. Ikke kjøp avfall

Planlegg arrangementet og innkjøp med tanke på å produsere så lite avfall som mulig.

4. Velg miljømerkede produkter og tjenester

Benytt produkter og tjenester fra tredjeparts miljøsertifiserte leverandører og produsenter.

5. Tilby plante-baserte matretter

En plantebasert diett er mye bedre for deltagerne, klimaet og for lommeboken.

6. Legg til rette for kildesortering

Arrangement må minimum kildesortere i avfallstypene plast, mat, papp/papir, glass/metall, pant, restavfall.

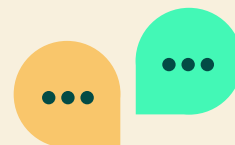
7. Reis fossilfritt

Oppfordre og tilrettelegg for at de besøkende enkelt kan gå, sykle eller reise med kollektivtrafikk.

8. Unngå bruk av dieselaggregat

Velg et arrangementssted hvor du kan koble til faststrøm.

9. Kommuniser

Involver nærmiljøet og andre bidragsyttere. Ved å inkludere og samarbeide med relevante interessenter kommer man frem til enda bedre løsninger.

Planlegging og kommunikasjon

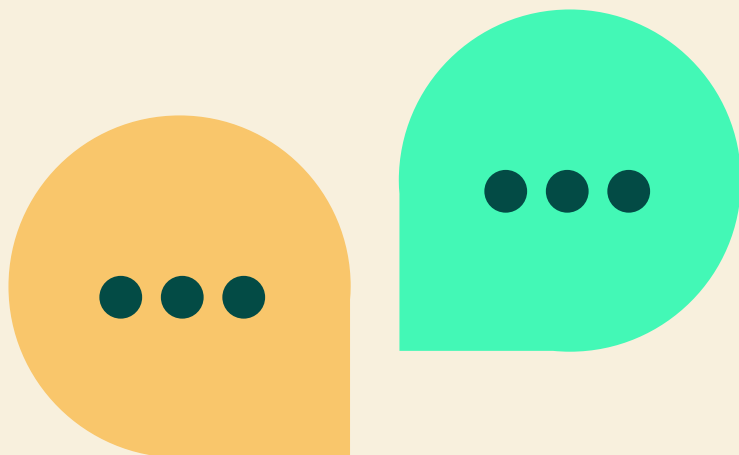
Tydelig kommunikasjon av arrangementets klima- og miljøinitiativer styrker arrangementets miljøprofil. Når dere deler med publikum og leverandører hva dere gjør, men også gir mulighet for å gi innspill til forbedringer, sørger dere også for at disse interessentene får et tettere forhold til arrangementet. God planlegging og kommunikasjon legger grunnlaget for en bedre gjennomføring, reduserer miljøpåvirkningen og skaper positiv publikumsopplevelse.

Forslag til mål:

Arrangementet skal ha en miljøvennlig profil og gjennomføring.

Hvordan gjør du det?

- › Utnevnt en miljøansvarlig
- › Kartlegg hvordan arrangementet bruker ressursene sine: Hva bruker dere penger på? Hva kjøpes inn? Hva slags mat serveres? Hvilke energikilder benyttes?
- › Basert på kartleggingen, lag en handlingsplan med mål og tiltak for klima og miljø.
- › Alle involverte, både internt og eksternt, skal informeres om arrangementets klima- og miljøplan og ha forståelse for hvordan de skal bidra til å følge opp tiltakene.
- › Unngå grønnvasking. Vær transparent – fortell hva dere får til, men også hva dere ikke får til, og hvordan publikum, leverandører og andre kan bidra for å hjelpe.

Innkjøp

En effektiv måte å redusere klima- og miljøpåvirkningen på er å leie og låne, istedenfor å kjøpe nytt. Hvis man skal gå til innkjøp av varer og tjenester, bør man se etter produkter med lavere miljøbelastning. Det får man ved å etterspørre og velge miljøsertifiserte varer og tjenester. Etablering av innkjøpsrutine for arrangementet bidrar til å bevisstgjøre alle involverte til å tenke på både klima, miljø, etikk og økonomi når noe skal kjøpes inn.

Gode innkjøpsrutiner har også positiv effekt på økonomien, og gjøres det riktig kutter man også store mengder avfall. Sjekk regnskapet for å se hva dere bruker pengene på, og sett mål og tiltak basert på hvor dere har mest å hente.

Forslag til mål:

Vi skal gjøre miljøbevisste innkjøp av varer, utstyr og tjenester.

Hvordan gjør du det?

- › Lag en innkjøpsrutine som tar hensyn til klima, miljø, etikk og økonomi.
- › Etterspør og velg varer og tjenester som Miljømerket Svanen, EU-blomsten, Debios Ø-merke og evt. andre tredjeparts sertifiserte varer og tjenester.
- › Velg miljøbevisste leverandører, som jobber i henhold til Miljøfyrtårn, ISO 14001 eller EMAS.
- › Velg varer og utstyr som kan ombrukes, gjenbrukes, leies eller lånes.
- › Bruk minst mulig engangsartikler til f.eks. servering og emballasje.
- › Unngå unødvendig informasjons- og sponsormateriell, og unødvendige giveaways.
- › Unngå unødvendig bruk av engangsplast som ballonger, konfetti og annen dekor laget av plast.

Mat og drikke

Mat og drikke utgjør en stor andel av et arrangements miljøpåvirkning og klimagassutslipp. Ved å ta bevisste valg kan du gjøre store kutt i klimagassutslipp, samtidig som du sparer penger og støtter lokale leverandører.

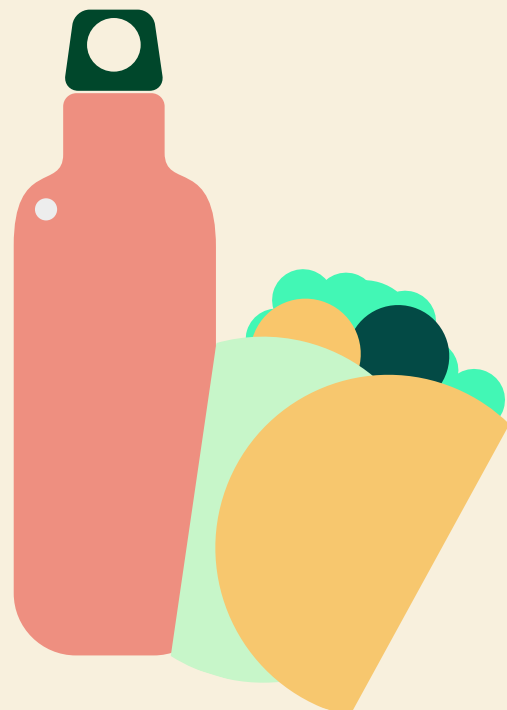
Å lage en enkel meny basert på gode, sesongbaserte råvarer vil gjøre det enklere å beregne riktig mengde, og dermed vil dere redusere matsvinnet.

Forslag til mål:

Vi skal tilby bærekraftig mat og drikke og unngå matsvinn.

Hvordan gjør du det?

- Tilby plantebaserte matretter og sett disse rettene øverst på menyen.
- Reduser bruken av kjøtt. Erstatt kjøttet med grønnsaker og belgvekster som bønner og linser, eller erstatt det med sjømat fra bærekraftige bestander.
- Lag matretter basert på sesong. Det finnes flere sesongkalendere man kan bruke til inspirasjon.
- Unngå matsvinn ved å beregne godt, og planlegg for bruk av eventuell overskuddsmat.
- Velg lokale produsenter og leverandører av mat og drikke.
- Unngå flaskevann og sørg for vannpunkter med springvann, og oppfordre folk til å fylle på egen drikkeflaske.

Avfall

Når mange mennesker samler seg, oppstår det avfall. Det er viktig å ha et klart bilde av hvorfra avfallet kommer, og hva det består i. En tidlig kartlegging av typer avfall og forventet mengde er viktig for videre planlegging. Kartleggingsjobben kan avsløre om det skapes unødvendig avfall. Smarte innkjøp og miljøriktig avfallshåndtering kan også føre til en reduksjon av de totale kostnadene.

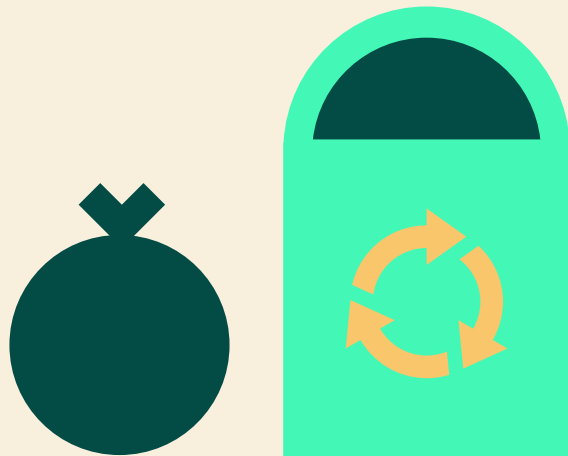
Arrangement som har husholdningslignende avfall er fra 1.1.2023 pålagt å kildesortere sitt avfall i henhold til type. Det skal minst være: pant, glass/metall, papp/papir, mat (våtorganisk), plast, restavfall.

Forslag til mål:

Vi skal redusere avfallet med xx %/kg og/eller kildesortere alt avfall.

Hvordan gjør du det?

- › Planlegg arrangementet og innkjøp med tanke på å produsere så lite avfall som mulig.
- › Vurder hvilke typer avfall som oppstår og hvor dette oppstår.
- › Legg til rette for kildesortering. Det skal minst være typene: pant, glass/metall, papp/papir, mat (våtorganisk), plast, restavfall. Men ikke alle typer trenger å være tilgjengelig for publikum.
- › Sett ut askebegre og sneipkasser.
- › Gjenbruk materialene, gi de bort, eller kildesorter i stedet for å bli restavfall.
- › Lei inn servise og drikkebeholder, i stedet for å kjøpe noe som blir til søppel.
- › Lag et godt lagersystem, slik at du har god oversikt og unngår unødvendige innkjøp og dermed unødvendig avfall.
- › Be leverandørene om løsninger som reduserer avfallsmengden deres, og gjør det dere kjøper inn mulig å gjenbruke eller kildesortere.
- › Gå bort fra porsjonspakninger.

Transport

Transport av personer, som artister, frivillige og publikum, samt varer og tjenester, utgjør som regel minst halvparten av et arrangements klimagassavtrykk. Det ideelle er at arrangementet finner sted i nærheten av der folk bor, er lett tilgjengelig til fots og på sykkel, eller er tett på et kollektivknutepunkt.

Leverandører kan utfordres på å samkjøre leveranser og benytte kjøretøy som går på el eller biogass for å få ned klimagassutslipp.

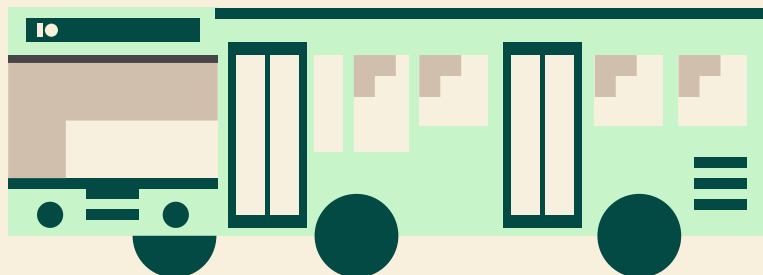
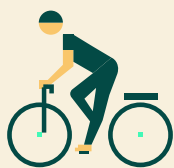
Ved å kartlegge behovet, planlegge egen transport godt og velge elbiler, kan man også lett påvirke sitt eget utslipp som arrangør.

Forslag til mål:

Oppfordre og tilrettelegge for at gange, sykkel og kollektivtrafikk skal være førstevalgene for reiser.

Hvordan gjør du det?

- Velg arrangementssted i nærheten av kollektivknutepunkt, og med enkel sykkel- eller gangavstand.
- Oppfordre alle personer til å reise kollektivt.
- Velg leverandører med kort reisevei og som leverer med elektriske kjøretøy.
- Velg elektriske kjøretøy for internt transport.
- Velg elektriske maskiner til rigg og nedrigg.
- Utfordre artister eller andre sentrale deltagere til å unngå fly, og gi ekstra støtte til å velge kollektivtransport eller elbil.

Energi

Energi kan stå for høye utslipp og kostnader, dersom du ikke er en bevisst energiforbruker. Bedre energiutnyttelse er en generell utfordring i samfunnet, og et område der arrangører med hell kan øke sin bevissthet. Energismarte løsninger er bra for økonomien, samtidig som det indirekte reduserer presset på naturen og kutter klimagassutslipp.

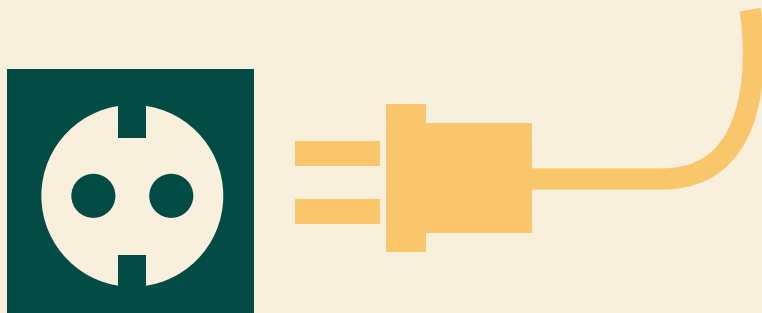
Ved å velge energi fra fornybare kilder, vurdere en hybridløsning med batterier og unngå diesellaggregat, kan man enkelt spare både store utslipp og penger.

Forslag til mål:

Vi skal velge energikilder fra fornybare kilder, og redusere forbruket med xx %.

Hvordan gjør du det?

- Velg en lokasjon hvor det er tilgang til faststrøm.
- Ved å kjøpe opprinnelsesgaranti fra strømleverandøren, kan dere sørge for at strømmen du kjøper er 100 % fornybar.
- Kartlegg forbruket ditt i detalj og lag en plan for å redusere det.
- Skru av utstyr helt når det ikke er i bruk.
- Unngå diesellaggregat helt. Dersom det ikke er mulig, bruk biodiesel (HVO100) og vurder en kombinasjon med batterier for å redusere topplasten, og slik redusere forbruket og utslippet.

Arena

Vurder arrangementsstedet og arrangementsproduksjonen nøye. Ved å velge produksjonsalternativer som belaster miljøet mindre, og iverksette miljøvennlige produksjonsmetoder, kan du som arrangør redusere din belastning på natur og biologisk mangfold. Dette kan også ha en positiv innvirkning på både opplevelsene knyttet til arrangementet og samfunnet rundt.

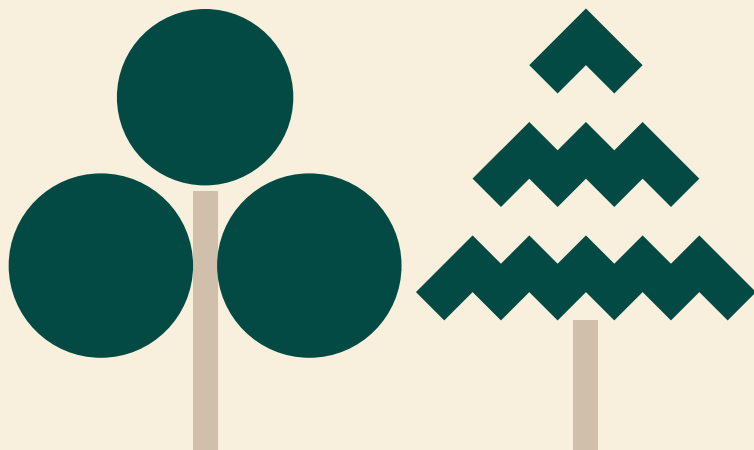
Det er også lurt å vurdere bruk av lokale ressurser og materialer aktivt, både for å minimere transportavstander og redusere miljøbelastningen, samt for å støtte lokale leverandører og dermed bidra til å fremme lokal økonomi og bærekraft.

Forslag til mål:

Vi skal ta hensyn til naturen i området og redusere miljøpåvirkning på natur og areal.

Hvordan gjør du det?

- Velg et arrangementssted med så mye infrastruktur som mulig. Mulighet for å koble til vann, kloakk og faststrøm vil bidra positivt til å redusere avtrykket ditt.
- Sørg for at avfall fjernes fra området umiddelbart etter arrangementets slutt, slik at det ikke ligger igjen søppel utenfor arenaen/lokasjonen.
- Sørg for å minimere skade på naturen ved å beskytte trær og grunn, som kan bli høyt belastet i forbindelse med arrangementet.
- Lag en plan for å unngå og evt. iverksette tiltak ved lekkasjer, som kan oppstå ved tømming av toaletter, fra vannledninger, øltanker eller drivstoff på området.
- Velg lokale leverandører, både for å redusere transport og for å støtte lokale aktører økonomisk

Ressurser for videre arbeid

Miljøsertifisering

Tredjeparts miljøsertifisering er en uavhengig vurdering og bekreftelse fra en ekstern organisasjon som attesterer at en virksomhet (f.eks. en arrangør) oppfyller spesifikke miljøstandarder og -krav.

- › [Miljøfyrtårn](#)
- › [FEE Norway](#)

Håndbøker og veiledere

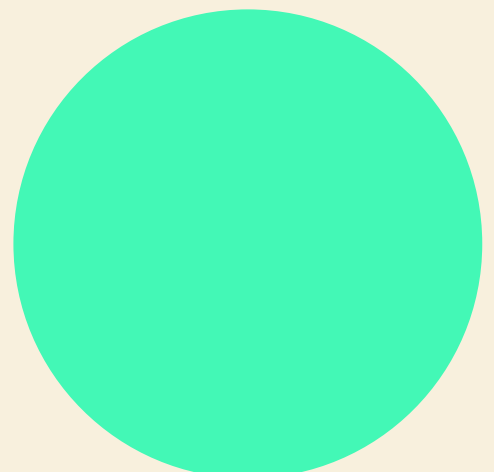
Det er utviklet en rekke håndbøker, veiledere og veikart som hjelper arrangører innen idrett og kultur med å navigere i miljøarbeidet sitt.

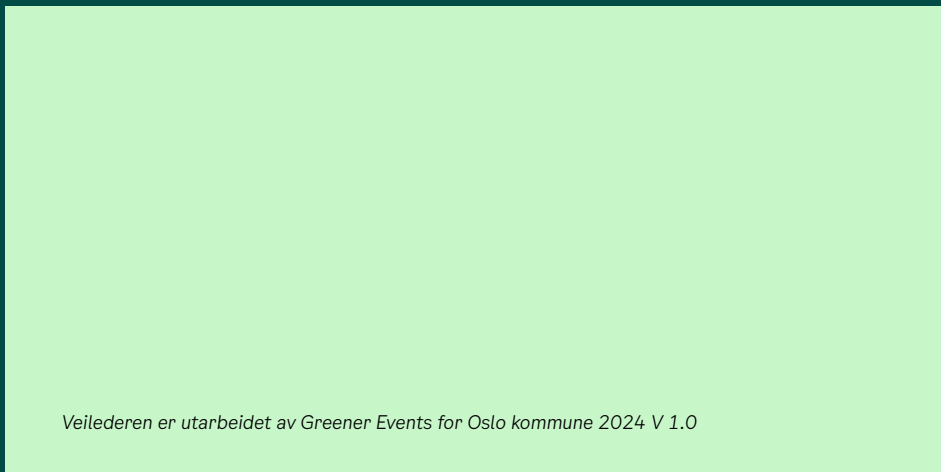
- › [Øyafestivalens miljøhåndbok](#)
- › [Miljøhåndbok for norsk idrett](#)
- › [Grønt Lag, Norges idrettsforbund](#)
- › [Grønt veikart for kunst- og kultursektoren](#)
- › [European Green Festival Roadmap 2030](#)
- › [by:Larm og Spires veileder for grønne spillesteder](#)
- › [Oslo kommunes avfallsveileder for små og store arrangement](#)
- › [Sortere.no](#)
- › [Oslo kommunes veileder for plastsmarte arrangement](#)
- › [Oslo kommunes veileder for plastsmarte spisesteder](#)
- › [Forbrukerrådets merkeoversikt](#)
- › [WWFs sjømatvelger](#)
- › [Matvalget](#)
- › [Oslo Vegetarfestival](#)

Klimakalkulator

En klimakalkulator er et verktøy som kvantifiserer klimagassutslipp fra aktiviteter eller arrangement, for å gi innsikt i og støtte beslutningstaking med tanke på å redusere miljøpåvirkningen.

- › [Green Producers Tool](#)
- › [Julie 's Bicycle](#)
- › [Klimakost](#)
- › [Ducky](#)

Oslo

Mal handlingsplan for klima- og miljøansvarlig arrangement med eksempler

Arrangement Arrangør Dato

Visjon for miljøarbeidet: *Skriv hva du vil strekke deg etter her!*

Temaområde	Mål	Tiltak	Status	Ansvarlig	Frist
Planlegging og kommunikasjon	Arrangementet skal ha en miljøvennlig profil og gjennomføring.	• Utnevne en miljøansvarlig. • Kartlegg hvordan arrangementet bruker ressursene sine: Hva bruker dere penger på? Hva kjøpes inn? Hva slags mat serveres? Hvilke energikilder benyttes? • Basert på kartleggingen, lag en handlingsplan med mål og tiltak for klima og miljø. • Alle involverte, både internt og eksternt, skal informeres om arrangementets klima og miljøplan, og ha forståelse for hvordan de skal bidra til å følge opp tiltakene. • Unngå grønnvasking. Vær transparent – fortell hva dere får til, men også hva dere ikke får til, og hvordan publikum, leverandører og andre kan bidra for å hjelpe.			
Innkjøp	Vi skal gjøre miljøbevisste innkjøp av varer, utstyr og tjenester.	• Lag en innkjøpsrutine som tar hensyn til klima, miljø, etikk og økonomi. • Etterspør og velg varer og tjenester som Miljømerket Svanen, EU-blomsten, Debios Ø-merke og evt. andre tredjeparts sertifiserte varer og tjenester. • Velg miljøbevisste leverandører, som jobber i henhold til Miljøfyrtårn, ISO 14001 eller EMAS. • Velg varer og utstyr som kan ombrukes, gjenbrukes, leies eller lånes. • Bruk minst mulig engangsartikler til f.eks. servering og emballasje. • Unngå unødvendig informasjons- og sponsormateriell, og/eller unødvendige giveaways. • Unngå unødvendig bruk av engangsplast som ballonger, konfetti og annen dekor laget av plast.			
Mat og drikke	Vi skal tilby bærekraftig mat og drikke og unngå matsvinn.	• Tilby plantebaserte matretter og sett disse rettene øverst på menyen. • Reduser bruken av kjøtt. Erstatt kjøttet med grønnsaker og belgvekster som bønner og linser, eller erstatt det med sjømat fra bærekraftige bestander. • Lag matretter basert på sesong. Det finnes flere sesongkalendere man kan bruke til inspirasjon. • Unngå matsvinn ved å beregne godt, og planlegg for bruk av eventuell overskuddsmat. • Velg lokale produsenter og leverandører av mat og drikke. • Unngå flaskevann og sørg for vannpunkter med springvann, og oppfordre folk til å fylle på egen drikkeflaske.			

Temaområde	Mål	Tiltak	Status	Ansvarlig	Frist
Avfall	Vi skal redusere avfallet med xx %/kg og/eller kildesortere alt avfall.	• Planlegg arrangementet og innkjøp med tanke på å produsere så lite avfall som mulig. • Vurder hvilke typer avfall som oppstår og hvor dette oppstår. • Legg til rette for kildesortering. Det skal minst være typene: pant, glass/metall, papp/papir, mat (våtorganisk), plast, restavfall. Men ikke alle typer trenger å være tilgjengelig for publikum. • Sett ut askebegre og sneipkasser. • Gjenbruk materialene, gi de bort, eller kildesorter i stedet for å bli restavfall. • Lei inn servise og drikkebeget, i stedet for å kjøpe noe som blir til søppel. • Lag et godt lagersystem, slik at du har god oversikt og unngår unødvendige innkjøp, og dermed unødvendig avfall. • Be leverandørene om løsninger som reduserer avfallsmengden deres, og gjør det dere kjøper inn mulig å gjenbruke eller kildesortere. • Gå bort fra porsjonspakninger.			
Transport	Oppfordre og tilrettelegge for at gange, sykkel og kollektivtrafikk skal være førstevalgene for reiser.	• Velg arrangementssted i nærheten av kollektivknutepunkt, og med enkel sykkel eller gangavstand. • Oppfordre alle personer til å reise kollektivt. • Velg leverandører med kort reisevei og som leverer med elektriske kjøretøy. • Velg elektriske kjøretøy for internt transport. • Velg elektriske maskiner til rigg og nedrigg. • Utfordre artister eller andre sentrale deltagere til å unngå fly, og gi ekstra støtte til å velge kollektivtransport eller elbil.			
Energi	Vi skal velge energikilder fra fornybare kilder, og redusere forbruket med xx %.	• Velg en lokasjon hvor det er tilgang til faststrøm. • Ved å kjøpe opprinnelsesgaranti fra strømleverandøren, kan dere sørge for at strømmen du kjøper er 100 % fornybar. • Kartlegg forbruket ditt i detalj og lag en plan for å redusere det. • Skru av utstyr helt når det ikke er i bruk. • Unngå dieselaggregat helt. Dersom det ikke er mulig, bruk biodiesel (HVO100) og vurder en kombinasjon med batterier for å redusere topplasten, og slik redusere forbruket og utslippet.			
Arena	Vi skal ta hensyn til naturen i området og redusere miljøpåvirkning på natur og areal.	• Velg et arrangementssted med så mye infrastruktur som mulig. Mulighet for å koble til vann, kloakk og faststrøm vil bidra positivt til å redusere avtrykket ditt. • Sørg for at avfall fjernes fra området umiddelbart etter arrangementets slutt, slik at det ikke ligger igjen søppel utenfor arenaen/lokasjonen. • Sørg for å minimere skade på naturen ved å beskytte trær og grunn, som blir høyt belastet i forbindelse med arrangementet. • Lag en plan for å unngå og evt. iverksette tiltak ved lekkasjer, som kan oppstå ved tømning av toaletter, fra vannledninger, øltanker eller drivstoff på området. • Velg lokale leverandører, både for å redusere transport og for å støtte lokale aktører økonomisk.			

Forklaring:

Bærekraftsmål/målområde	Ta utgangspunkt i FNs bærekraftsmål og/eller tematiske miljø/bærekraftsområder. Disse kan også godt kombineres.
Beskrivelse av mål	Målene dine må være SMARTE . SMARTE (spesifikke, målbare, aksepterte, realistiske, tidsavgrensede og evaluerbare). Gode mål må være formulert på en måte som gjør at de enkelt kan evalueres. Et mål som ikke kan evalueres er vanligvis lite hensiktsmessig å benytte.
Tiltak	Der målet beskriver ønsket sluttresultat, forteller tiltaket hvordan en konkret aktivitet iverksettes for å nå målet.
Status/effekt/KPI	Status for oppgaven (f.eks. avsluttet, underveis, ikke igangsatt), Indikatorer som måler, tallfester, eller kvalitativt beskriver effekten av arbeidet. KPI= Key Performance Indicators.
Ansvarlig	Hvem er ansvarlig for at oppgaven blir løst?
Frist	Dato for når oppgaven skal være løst.